

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . . . 5.—
četrt leta 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 30 h
dvakrat 25
trikrat 20
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Prihodnja številka „Učiteljskega
Tovariša“ izide dne 2. nov. 1918.

Savez dalmatinskih učiteljskih društev.

Br. 68. U Spljetu, 20. septembra 1918.

Bratskoj

»Zavezi jugoslovansk. austr. učiteljstva«
u Ljubljani.

Na skupščini »Saveza dalm. učit. društev« održano dne 15. t. mj. pročitan je Vaš bratski pozdrav, koji je primljen sa iskrenim oduševljenjem.

Mi, učitelji kršne i gladne Dalmacije osjećamo, da smo sinovi jednog te istog naroda, koji obitava od Triglava duboko do Balkana. Pa kad naš narod ne dijeli Hrvata i Srbina od brata Slovenca, zar da mu njegovi učitelji ne prednjače u otkrivanju te zastrte svijesti, koja je dugo potamjena bila umjetnim načinom onih, koji su promišljeno radili, da nikad ne pogledamo očima svojim i da u bratu ne gledamo brata svoga.

Učitelji Slovenci! Mi Vam odvracamo tople, iskrene pozdrave u živoj vjeri, da će nabrzo doći dan našeg narodnog ujedinjenja i da ćemo tek onda moći ostvariti naše staleške želje u interesu naroda i njegove prosvjete, bez koje nema svijesti ni odvažnosti da rob postane slobodnim čovjekom.

Ponavljamo riječi Vašeg i našeg Korošca: »Dvognite glave, ker se približava Vaše odrešenje!«

Živjeli!

Predsjednik: Tajnik:

Vjekoslav Radica. Jelka Rodin.

Likvidacija.

Dvorni svetnik vitez Kaltenegeger na deželno šolskem svetu v Ljubljani z nervozno naglico pospravlja svojo pisalno mizo. Demokratski duh in Jugoslavija z železnimi pestmi trkata na njegova vrata. V zadnjih, pojemajočih glasovih odmeva po njegovi sobi in po

hodniku pred njo deviza njegovega delovanja: »Ich werde schon zeigen diesen slovenischen Lehrern!« Mogočni vitez čuti plahnečo svojo silo, ki je toliko let tako brezobzirno dušila in tlačila slovensko šolstvo. Njegove roke, ki so koncepirale toliko osobno-samovoljnih fermatov, dekretov, graj in ukorov, imajo sedaj komaj toliko časa, da mečejo z uradne pisalne mize v žepe službenih škriccev prazne škatlice šulferajnskih in südmarkinih užigalic, ki so ponazorovale nemško-nacionalnega c. kr. dvornega svetnika objektivnost in pravičnost — škatlice užigalic, ki so bile in so simbol Kaltenegegerjevega paševalnega sistema: Kresale so iskre nemške morale »Macht geht vor Recht«, a so sedaj prazne, ničvredne pošodice brez ognja in vsebine, prepleskane sicer z vsenemškimi bojami, a znotraj odete s praznoto in temo! Kakor gospod vitez sam! Cez junaške prsi objest s pangermansko trikoloro, po svoji moči prazna posoda izčrpane in doigrane nacionalne, šovenistične zagrizenosti! Hic transit gloria mundi! —

Večkrat smo že imeli v tem listu priliko povedati, kako je znal vitez Kaltenegeger izrabljati svoj položaj v zatiranje slovenskega šolstva in učiteljstva. Ob takih prilikah je vselej pihal kakor gad od jeze, da se upa do njegove avtokratske mogočnosti odkrita beseda bore slovenskega učitelja-člankarja. — Ker ni mogel listu do živga, so čutili njegovo jezo tisti, ki so stali in stoje zvesto za našim listom, dasi so trpeli krivico materialnih in moralnih kazni. Pregašnjaci so ostali, preganjalec pa se pogreza v brezpomembnosti, ki ji daje zadnji kot prezasuženi penzija, ovenčan s prokletstvom žalostnih spominov! Ob tem dejstvu se utegne tudi visokorodni gospod vitez uveriti, da smo vedno pravo trdili, ko smo mu dopovedovali, da je še zmeraj zmagala pravica nad krivico, morala nad nemoralo, zakon nad nasiljem! Usoda hoče, da se zapoved nezmagljivega zakona pravice in resnice uresničuje nad nemškim plemičem samim, ki bi moral biti čuvaj pravice in resnice, ki pa jo je zatiral na škodo naše narodne kulture! A zatrl je ni! Svobodneje in ponosnejše se razlije njena blagotvorna sila po vsej Jugoslaviji, in ob teh plamenih vseoživljajoče moči vseh naših du-

ševnih in materialnih energij bo usojeno živeti zadnje bedne dneve našemu Vihingu in vsem tistim, ki so mu dali škarje in platno v roke! In to je tragika smrti njihovega javnega življenja, ceprav moramo odkritosrčno priznati, da taka moralna kazen ne odgovarja velikosti grehov, ki so z njimi natrpali svoje vesti!

Izza baronovanja deželnega predsednika Schwarzja in izza grofovanja deželnega predsednika Attensa se je izmuznila vsa moč deželnega šolskega sveta vseskozi slovenske dežele v roke nemškega viteza Kaltenegegerja. V Kranji tujec gospodari! Svoj čas so vsaj deželni šolski nadzorniki nekaj veljali. Ko pa sta Levec in Hubad mrmrajoč zaloputnila vrata za seboj, je zavladal nov kurz: renegatu Belarju, sinu slovenskega skladatelja (»Slovenec, tvoja zemlja je zdrava!«), je bila odkazana vloga Kaltenegegerjeve desne roke, drugi gospodje pa so bili potisnjeni na nizko stopnjo nesamosojnih uradnikov. Ni se zgodilo samo enkrat, da je Kaltenegeger z drzno roko prečrtal koncept Beziakovih poročil in rešil akt samovoljno tako, kakor je to kazalo njegovim narodni nestrpnosti ter škodilo stranki in stvari. Jačji značaj bi s pestjo udaril ob mizo v interesu avtoritete svojega poklica, da bi celo nemškega birokrata prepričal o upravičeni zahtevi lastne samozavesti in pomembnosti lastnega službenega mesta — a od Kaltenegegerja se širi tak moreč in ponižujoč duh odvisnosti in nesamosojnosti, da se takoj nalomi hrbtnica in posuši mozeg vsakomur, ki ga zla usoda vrže pod tujčevo peto! Ako imamo takega deželnega šolskega nadzornika, je ravno toliko, kakor bi nobenega ne imeli. Saj se zgodi le to, kar hoče Kaltenegeger, a ta hoče le to, kar je nam v škodo. Kdor se pa da ovijati okrog Kaltenegegerjevega prsta, ta ne more biti opora in zaščita slovenskemu šolstvu, ker mu — morda nehoti in nevede — piše pero in misli glava po taktu muzike, brneče iz nemške kaznje! Med hlapanji in nadzorniki je velika razlika; a slučajni uče, da se pojim enega krije s pojmom drugega, če tako hočejo eksponenti nemškega Volksrata v deželno šolskem svetu! Žal nam je, toda resnica je, da so lepo in vzvišeno inštitucijo deželnega šolskega nadzorstva degradirali na pomilovanja vredno

osebenkovanje Kaltenegegerjeve uradne in nemško-nacionalne potovke!

Pod takimi okolnostmi se ni moglo zgoditi drugače, nego da so kremplji sile skočili za vrat ravnatelju ljubljanske realke in voditelju idrijske realke: Corà in dr. Lončar čutita sedaj na svoji koži, kar je ljudskošolsko učiteljstvo že tako dolgo čutilo in prenašalo. Aferi Corà in Lončar sta splošno znani. Prvi je napravil red na ljubljanski realki in dovolil, da sme slovenski dijak svojega Boga moliti v slovenskem jeziku. Drugi je uvedel med svojim zavodom in med deželnim šolskim svetom slovensko dopisovanje, ki je bilo v navadi na tem zavodu do vojne, dokler ni ravnatelja dr. Bevka namestnik Kuželički zabrenkal na brundico nemškega abecedovanja. Dr. Lončar je dal svojemu zavodu le to, kar je že imel. Ker je vrhutega tudi nanj brizgnil strup natolcevanja nemškega dvornega svetnika Billeka iz Idrije, se je narpenčil Kaltenegegerjev furror teutonicus, da je enega in drugega — odstavil! To je tako predrzno in tako sirovo dejanje, da ga z besedo ne moremo označiti! Če vzamemo posebno Lončarja! Mož je tako vesten v šoli, tako marljiv zunaj nje in je napisal toliko lepih in učenih stvari, da bi ga morali nositi na rokah. In Kaltenegeger ni vreden, da bi jermene odvezal na njegovih čevljih. Lončar pa je tudi značaj, ima svoje prepričanje, je učenjak in Slovenec, spoštovan in ugleden naš kulturni delavec — zato je padla po njem Kaltenegegerjeva sila! Če bi bil dr. Lončar kreatura, podlež in denunciant, bi ne bil deležen take usode! Ker je pa mož, so ga kaznovali! Toda kaznovali so ga po metodi lastnega okusa, v naših očeh pa je dobil le odklikovanje, da ga sedaj še bolj cenimo in rajši imamo! Jugoslavija rabi moč! Lončarjevega tipa! Kolikor pa je švigašvag, petoliznikov, branjevcev z narodnostjo in prepričanjem, sploh individijev z nizko moralno kvalifikacijo, te si naj vzame s seboj tisti, kdor se je dobrega počutil v taki družbi in se mu sedaj napoveduje likvidacija njegove moči in slave!

Vitez Kaltenegeger je reprezentant tistega nesrečnega sistema, ki je zaviral svobodni razmah naše narodne kulture! Vse sile, uradne in neuradne, na visokih in nizkih mestih, ki so sovražile naš na-

LISTEK.

iz umetniškega sveta.

Letošnje leto v Ljubljani pač koncertov ni manjkalo. Še v poletni sezoni smo jih imeli, tako da je bilo prijateljem glasbe mnogokrat ustreženo. Spominjam le na popularne koncerte Glasbene Matice, na dva odlična večera češke pesmi Olge Borove-Valouškové in Jaroslava Jeremiaša, dalje na originalen koncert modernih dvospevov, ki sta jih izvajale Zora Bihoy-Benedekova in Cirila Medvedova, potem na imeniten koncert pevca dunajske dvorne opere Julija Betetta in na koncert violistinje Luzzato. Umetniškega užitka smo imeli obilo, koncerti so bili domalega vsi popolnoma razprodani.

Ker nas mora predvsem zanimati domača glasba, naj omenim, da je gospa Pavla Lovšetova na koncertu Glasbene Matice v čast gostom o priliki zborovanja J. D. S. pela par novih samospevov Josipa Pavčiča in sicer jako lepo. Pavčič je splošno znan kot dober

skladatelj finega okusa, njegovi samospevi so se našim solistom izredno priljubili. Tako je gospa Lovšetova dosegla imeniten uspeh z lepo »Ciciban Cicifuj«, ki jo je za lansko leto izdala Glasbena Matica. In Betetto je tudi nastopil z dvema pesmicama Pavčiča: »Priplula je pomlad« ter »Dedek Samonog«, ki sta obe občinstvu izredno ugajali. Mene je zlasti zadnja kitica prve pesmi ganila in sem čutil, da jo je skladatelj globoko zamislil. Zadnje čase nam je Pavčič podaril toliko lepih, melodijoznih pa hkratu umetniško-vrednih skladb, da smo njegovega plodovitega dela odkritosrčno lahko veselili. —

Koncert Erme Žarske.

Dne 26. septembra je koncertirala v Unionu dramatična operna pevka Erma Žarska, rodom Čehinja, bivša primadona Narodnega divadla v Pragi in metropolitanskega gledališča v New-Yorku. Takoj se je poznalo, da imamo pred seboj rutinirano gledališčno pevko. Nje temnobarvan lep glas je kmalu osvojil srca poslušalcev, dasi je v višini nekoliko rezek. Pela je različne operne arije in samospeve, med njimi pač najlepše Dvořakovo narodno »Ach neni, neni tu«

in R. Straussovo »Tajni poziv«. Proti koncu koncerta nam je razkrila vso svojo umetnost v ljubezenski ariji iz Meyerbeerove opere: »Robert vrag« in ariji iz Ponchiellijeve opere: »Gioconda«. Na vzporedu so bile tudi slovenske pesmi A. Lajovica: »Serenada«, ki se pevkam že radi vsebine nikakor ne prilaga, in »Kaj bi le gledal«. Da je zadnja pesem dosegla velikanski aplavz in bi jo bila morala Žarska skoro ponoviti, je čudež, ker so naši ljudje napram Lajovičevim stvarim skrajno mrzli. Zakaj je na vzporedu naznanjena Pavčičeva »Pastarica« izostala, mi ni znano.

Nalogo spremljevalke na klavirju je ves večer izvršila izvrstno kot vedno gđ. Dana Koblerjeva.

Koncert je zopet trajal predolgo, ker so bile pavze mučno dolge. Da koncert ne prične točno, je krivo občinstvo, ki netočno prihaja v dvorano. Proti tej ukoreninjeni razvadi in malomarnosti bo treba pač strogo nastopiti.

Koncert Pepe Bartona — Hellerove-Sadecke 5. sept. 1918.

Pepo Bartona sem slišal prvič leta 1916 v Pragi na koncertu v prid če-

škim žurnalistom. Ljudje takrat niso hoteli verjeti, da je dečku komaj štirinajst let in dobro se spominjam, da je v izložbenem oknu predprodaje vstopnic visel njegov krstni list v dokaz resnice njegove starosti. Koncert je imel velikanski uspeh. Če se ne motim, je Barton takrat sviral Paganinijev koncert kot sedaj v Ljubljani. Vse se je čudilo, kako more deček vzlic svoji mladosti absolvirati tako težko skladbo.

4. oktobra zvečer pa je unionska dvorana žarela od začudenja, ko je šestnajstletni Barton mojstersko sviral melodijozni Čajkovskega koncert za gosli op. 35, ko je z neverjetno lahkoto obvladal težke kadence prvega dela (Allegro moderato). V »Canzonetti« so mu sordinirane gosli pele kot sentimentalna pesem ruskih ravnin, v Allegro vivacissimo je pokazal skoro pravilčno tehniko. Krajši komadi »Ukolebavka«, znani Fibichov »Poem« in Smetana-Jndrichova »Skočna« so bili biseri in so lepo učinkovali na poslušalce. Najlepši uspeh je dosegel Barton seveda s težkim Paganinijevim koncertom.

Mladi umetnik ima v Hellerovi-Sadecki vzorno spremljevalko. Svi-

rod in jedle naš kruh, so brezpogojno služile temu sistemu. Ta kuga se je razpasla po vsem tistem ozemlju, ki ga Jugoslavija reši iz verig sužnosti in dvigne na zlato luč svobode in mogočnega kulturnega, gospodarskega in socialnega razvoja. Duh demokratizma pomeče vse te zajedalce in krvose naše troimenškega naroda v tisto vrsto, ki ji stoji na čelu vitez Kaltenegeger, ki ji leži v jedru Heinejev Schuft in ki jo tepejo po zobeh — Deschmanove grablje!

Svoj bodoči dom si uredimo po svoji potrebi in po svojem okusu. Gotovo pa je, da ne bo mesta v njem vsem tistim, ki so se v teh strašnih časih izkazali, da niso vredni našega zaupanja in spoštovanja. S podlostjo se naj družijo podlost, s krivico krivica, z nasiljem nasilje! Naj se davijo in koljejo med seboj! Zgodovina bližajočega se konca sedanje vojne nas uči, kakšno plačilo se obeta njim, ki so gradili svojo moč na temelju zgoraj omenjene nemške morale! Likvidacijo njih hiševanja izvede z neizprosno logiko in hladno preudarnostjo naval razvoja svetovnih dogodkov in zahtev pravičnosti, ki poplača vse in vsakega po zasluženju, toda po zahtevi našega strašnega poniževanja in trpljenja: Krivice so, ki jim ni odpuščanja; dejanja so, ki jim ni pozabe!

O zaželjeni deželi.

Dvorni svetnik v p. Fran pl. Šuklje je napisal pod gorenjim naslovom vrsto člankov, ki so jih objavili slovenski dnevnik. Naš list v celoti teh člankov ne more priložiti, dasi smo bili v to naproseni. Sukljetovi članki so že v rokah javnosti, a mi bi z njih objavo mogli komaj začeti. Čas in prostor premočkrat ovirata razvoj in aktualnost našega lista, tako tudi v tem slučaju. Ko premagamo vse težave, bomo po svobodni volji in po nujni potrebi gospodarji tudi časa in prostora. Navezani smo sami nase, in le svojim močem in svoji previdnosti se moramo zahvaliti, da smo srečno prebili vojna leta, ki so tudi nam pretila s poginom. Če bi se sami ne čuvali, bi našega lista že 4 leta ne bilo. Toda najhujše je za nami — bodočnosti se pa ne bojimo!

Sicer pa Sukljetovi članki ne pomenjajo dokončne veljavnosti. Spočela jih je dobra volja, ustvarjajo pa le podlago in osnutek delu, ki ga sankcionirajo preudarek in oziri na praktične potrebe. Vobče se bo treba držati načela, da moramo od kompliciranosti do enostavnosti, od sistemov in teorij do preprostih sredstev, ki z njimi zagotovimo »zaželjeni deželi« one pogoje, da bo mogla hitro napredovati in uspešno tekmovali s sosedi, prijatelji in sovražniki. Treba bo tudi preko in mimo izkušnje starih politikov in praktikov v arsenalu modernih pridobitev, zahtev in potreb, da odpremo svoji domovini vse vire neusahljive življenjske energije, ki ji kumujejo moderna veda, demokracija nove dobe in potrebe naroda.

Nas hipoma najbolj zanima peto poglavje Sukljetovih člankov, ki govori o pravi in ustavi Jugoslavije. Suklje piše v tem poglavju o šolstvu. Ta njegova izvajanja se glase tako:

Na prevažnem polju narodne izornike ločil bi kompetence. Ljudsko šolstvo za našo slovensko skupino in v zvezi z njim vzgojo učiteljskega naraščaja prisodil bi ljubljanskemu deželnemu zboru. Saj mora ljudska šola pripravljati mladino neposredno na praktični poklic, za dejansko življenje in le-to razvijati se pri nas v poljedelski Sloveniji pod drugimi pogoji nego na primer v Boki Kotorski. Nikjer morda ni avstrijska centralizacija toliko škoda

dovala kakor baš pri ljudski šoli. Ne omejujmo tedaj deželne avtonomije, kar se tiče ljudske šole: vsaka dežela naj si uredi ljudsko šolstvo po svojih istinitih potrebah.

Drugače pa pri srednjem in visokošolskem pouku. Tukaj bi pretirano razcepljenje celo škodovalo. Cemu bi na primer gimnazija v Kranju ali realka v Mariboru morala biti urejena po drugem učnem načrtu kakor sovrstne učilnice v Zagrebu ali Sarajevu? Notranjega povoda ni, potem pa je pomisliti, da bo dežela v bodoči Jugoslaviji trgovski, gospodarski in družabni stik med posameznimi deli jugoslovanskega naroda mnogo intenzivnejši nego dandanes ter da bo deželni pograt naravnost kazalo očetu, da svojega otroka pošlje na srednjo šolo druge jugoslovanske skupine. Prosta mu bodi pot — ne zapirajmo si je sami po nepotrebnih, da, celo kvarnih razlikah v srednješolski zasnovi.

Isto velja tudi glede visokih šol. In tu si pri tej priliki dovoljujem odkrito besedo, katera slove: Odnahajmo Slovenci vsaj začasno od svoje univerze! V trenutku, ko se zavedamo, da smo en narod s svojimi hrvatskimi in srbskimi brati, smejo za nas merodajni biti zgolj strokovni razlogi in oziri. Naše vseučilišče bodi vsaj za sedaj v Zagrebu, kjer naj bo deželo prosto slovenskim docentom, ako jim drago, predavati v slovenskem jeziku. Glejmo predvsem, da se jugoslovanska univerza v Zagrebu docela popolni in ojači. Spraviti moramo zavod na visok, vreden kulturnega naroda, tako da se bo deželo uspešno mogel meriti z najboljšimi visokimi šolami kulturnega sveta. In stoprav potem, ko je dovršen organizem zagrebskega vseučilišča, ko je to zadostno opremljeno z vsemi inštituti in kabineti, zbirkami in delavnicami, stoprav potem si omislimo drugo jugoslovansko univerzo na slovenskem ozemlju, katera naj plodonosno tekmuje s starejšo svojo sestrico!

Niti zaradi tega ne bi pretakal solizá, če se prva jugoslovanska tehnika prav kje drugod ustanovi in ne na Slovenskem, toda z vso odločnostjo bi vztrajal pri zahtevi, naj se bogato opremi ter na vse stroške raztegne slovenska državna obrtna šola v Ljubljani. Po mojem mnenju bodi ona zavod, kateri naj preskrbi razvijajočo se jugoslovansko industrijo s praktičnimi inženirji. Sem naj primajajo učenci z vseh krajev srne Jugoslavije, da se izučijo v vseh panogah obrtnega pouka.

Tudi postavodaja o trgovskem šolstvu osredotočena bodi v osrednjem jugoslovanskem parlamentu. Pri tem je pa gledati na to, da se doseže jugoslovanska trgovska visoka šola, in sicer v Trstu, kjer je naravni njen sedež. Morda bi kazalo, združiti jo z internatom, da se na ta način mladina obvaruje izkušnje in nevarnosti, pretečnih njeni neizkušnosti v lankoživem pomorskem mestu.

Tako Suklje! — Kakor vidimo, se dotika ljudskega šolstva s kratko in splošno besedo, ki naj znači le nekako principialno stališče: Ljudska šola mora pripravljati mladino neposredno za praktični poklic, za dejansko življenje — vsaka dežela naj si uredi ljudsko šolstvo po svojih istinitih potrebah.

Reči moramo, da je drugi stavek logična posledica prvega stavka: če naj ljudska šola pripravlja za praktični poklic, naj si vsaka dežela ljudsko šolo tako uredi, da dobi iz nje zase praktične ljudi. Saj se — pravi Suklje — dejansko življenje v poljedelski Sloveniji razvijata pod drugimi pogoji nego na pr. v Boki Kotorski.

Dalje pa Šukljetov načrt ne sega, vsaj kar se tiče ljudskega šolstva. (O drugem šolstvu tukaj ne govorimo.) Ne imeli bi nič proti temu, ako bi Suklje temeljiteje obdelal tudi to poglavje. Kot srednješolski učitelj, kot deželni in državni poslanec, kot predsednik zaloge šolskih knjig ter končno kot deželni glavar je imel dovolj prilike, da se je seznanil z vsem ustrojem šolstva sploh in ljudskega šolstva posebe. Ker pa tega ni storil, se nam zdi, kakor da bi se namenoma izognil globljemu razpravljanju o tem delikatnem vprašanju, češ, rešujta ga vi, ki ste za to v prvi vrsti poklicani.

Ta skromnost mu je vsekakor v čast, čeprav je naša Zaveza že meseca septembra 1917 izrekla nacelo, da ji je dobro došel vsak nasvet, naj pride odkogarkoli, ki meri na to, kako preosnujmo svoje narodno šolstvo kot prvi temelj vsej narodni kulturi, ako hočemo, da bo od nje imela korist naša splošnost in celota. Šola ni last učiteljstva ali kakega drugega ožjega kroga v narodu, nego šola je obča narodova last, kakor morda ni nobena druga javna naprava v narodu! Na drugi strani je pa tudi res, da ni šolstva brez učiteljstva, in da more šolstvo uspevati in zadostati svoji visoki nalogi le tedaj, če stojita učitelj in šola na zravni materialni in morali podlagi, če sta oba zlitá v eno harmonično celoto, ki je postavljena edino v službo izgradbe narodove kulturne veličine!

Na tem osnovnem principu stojimo in s tega temelja hočemo dati svojemu narodu reformirano narodno šolo, kakor smo si jo zamislili ob zahtevan znanosti, prakse in — ljubezni do naroda. V okviru tega nasega notranjega uverjenja in zunanjih potreb se že temeljito vrsti nase delo v zavezi, ki meri na preosnovno narodnega šolstva in učiteljske izobrazbe ter naših pravnih in gnotnih razmer — torej na preosnovno vseh poglavij, vprašanj in panog, ki se stekajo k enemu središču in ustvarijo prej omenjeno harmonično celoto.

Delo napreduje in se bliža koncu. Kadar do temeljito in z vso vestnostjo obdelan ves obsirni kompleks, takrat predložimo svoj izdelek javnosti — vsem in vsakomur brez izjeme, da vidijo in sodijo, kako si mislimo sezidan svoj duševni dom na realnih svojih zemeljskih tleh!

Kdor se zanima za to življenjsko vprašanje naše kulturne bodočnosti, ta je imel dovolj prilike, da se je lahko prepričal o glavnih vodilnih črtah in smernicah našega reformnega dela iz našega lista in iz »Popotnika«. Spoznal je brez težav, da je v Zavezi združeno učiteljstvo ostalo zvesto svojemu narodu v najtežjih časih svoje moralne in materialne eksistence: mislilo je nanj in delalo je za njegovo bodočnost, ko so stale pred nami prazne skledje in ko nam je od Sukljeta imenovana »avstrijska centralizacija« kazala pot v ječe, pod vislice in pred cevi pušk! Bala se nismo smrti, pa bi se bali življenja?

Štorita dva isto — ni isto.

Kranjski deželni šolski svet je izdal pod št. 3498 z dne 13. maja t. l. nemško pisan odlok, ki se v slovenščini takole glasi:

Vsem javnim in zasebnim ljudskim šolam!

Na svojih inšpekcijskih potovanjih je opazil c. kr. deželni šolski nadzornik dr. Mihael Opeka, da se navzlic jasnim določbam § 140. dokončnega šolskega in učnega reda ne vršijo na mnogih dvo-razrednih in večrazrednih ljudskih šolah

na Kranjskem redne mesečne učiteljske konference.

C. kr. okrajni šolski svet je dodal navedenemu odloku ta-le, seveda tudi nemški pisan ukaz: Vsem šolskim vodstvom se torej na podlagi odloka c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 13. maja 1918, št. 3498, naroča, da skrbi za to, da se v zmislu izvršilnega predpisa k § 140. dokončnega šolskega in učnega reda v tem § zaukazane učiteljske konference na ondodni šoli redno vršijo vsak mesec.

Oglejmo si pa sedaj ono tenkoščrčnost, s katero naše višje deželne in državne oblasti izvršujejo predpisane zakone!

§ 45. zakona z dne 14. maja 1869, drž. zak. št. 62, pravi to-le:

V vsakem šolskem okraju mora biti vsaj enkrat na leto učiteljska konferenca pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika.

In § 46. istega zakona veleva prav jasno: V vsaki deželi so vsaki šest let konference odposlancev okrajnih konferenc pod predsedstvom deželnega šolskega nadzornika.

Besedilo teh dveh §§ je menda tako jasno in enostavno, da ga mora razumeti vsak šolski abecedar, kaj šele absolvirani juristi in pa možje, ki so tako iznajdljivi, da poiščejo celo razne določbe in paragrafe iz konkordatske dobe, če je treba pritisniti ubogo učiteljsko paro ob zid.

Izgovor, ki so ga našli naši iznajdljivi c. kr. okrajni šolski nadzorniki, da so preprečili izvršitev § 45., je jako enostaven. Kot glavni argument je bil, oziroma je: denarja ni! Ako imamo za 23.000.000.000 K samega papirja, upamo, da bi država zmogla se tistih par tisočakov, ki bi bili potrebni za vse konference tostranske polovice naše monarhije.

Ravno tako jalov je izgovor, da bi bila udeležba od strani učiteljstva slaba, ker je večina mlajših učnih oseb na fronti. Upajmo, da ima naš naučni minister vendar še toliko vpliva na svojega tovariša v vojnem ministrstvu, da bi dovolil učiteljem-vojakom par dni dopusta za čas okrajne učiteljske konference.

Okrajne učiteljske konference bi morale rešiti marsikatero, posebno vzgojno vprašanje in predelati mnogo snovi, in to tako važne in času primerne, da smo ravno zaradi te modrosti, ker smo opustili že 4 leta te konference, grešiti tako hudo na naši mladini, da se bo težko, težko kdaj popravilo.

Vzemimo le prevažno pedagoško vprašanje o posirovelosti naše mladine! To je tako važno vprašanje, da se prav podrobno pečajo z njim razni strokovnjaki, seveda le teoretično. A žal, da ta teorija ne pride do ušes vsemu učiteljstvu, ker prvič nima vse učiteljstvo prilike, da bi dobilo v roke one razprave, ki so raztresene po raznih strokovnih listih, in drugič nima tudi časa, da bi se temeljiteje pečalo ravno s tem vprašanjem, ker, žal, mora porabiti ves svoj prosti čas za aprovizacijo sebe in svojcev.

In deželna učiteljska konferenca? Zdi se nam, da ta § državnega šolskega zakona sploh ne eksistira za c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko. Pisec teh vrstic učiteljuje že 28 let, a ni še dočakal niti ene deželne učiteljske konference, in menda bomo dočakali »zlato odlašanje« tega §.

Upamo pa, da nam sedanji naš deželni šolski svet v resnici ne bo nikdar sestavljal dnevnega reda deželne učiteljske konference. Živimo v trdni veri, da bomo imeli v Jugoslaviji, ki se nam bliža

rala je tudi sama par komadov in si je za svojo temperamentno, dobro občuteno igro zaslužila viharno pohvalo.

Dvorana je bila slabo zasedena, navdušenje kljub temu veliko.

Narodno gledališče je začelo svojo sezono z velikim uspehom. Predstave so večinoma razprodane. Naš list bi o gledališču prav rad poročal kot svoječasno, če bi imel poročevalec vsaj za eno vrsto predstav poročevalski sedež. Vstopnica je za naše razmere draga, za čakanje in trganje za vstopnice pri blagajni pa ni časa. —

Dne 11. t. m. nas je zopet obiskal slavni Češki kvartet iz Prage. Njegovi koncerti so najlepši, najidealnejši dogodki v naši koncertni sezoni, ker nudijo umetniški užitek neverjetne višine. Da je v petek komaj tristo ljudi prišlo na kvartetov koncert, mora biti vzrok le španska bolezen, ki po Ljubljani kruto razsaja. Umetniki K. Hoffmann (I. gosli), J. Suk (II. gosli), J. Herold (viola) ter J. Zelenka (violončelo) so svirali B. Smetanov kvartet »Iz mojega življe-

nja«, L. Beethovnov kvartet op. 95 in Čajkovskega kvartet, in sicer vse tri briljantno. Žal, da so sobotni koncert potem odpovedali. Na veselo svidenje ob primernejšem času!

Z. P.

Narodna noša v Mačvi — Srbija.

Razpletanje in čipkarstvo.

Prvo je tehnični izraz za čipkarstvo delo, ki se uporablja na »skutah« in »rokavih«. (Prim. oblačila!) Gotovo delo imenujemo »razplet«, katerega sta 2 vrsti: »razplet zavezavnik« in »bodački razplet«. S tujim izrazom bi se to nazivalo »point tiré« ali »point à jour«. Uporabljajo se še druge tehnike, od katerih so znane v Mačvi sledeče: 1. »Izsekan vez« (Richeleu), 2. »Zvezdanac« ali »zvezdac« (Sterndurchbruch), 3. »Omotana šupljika« (Unwirker Durchbruch). Po drugih krajih so bila znana še naslednja dela: »Jošinak« - »Kesma« (Zaunformdurchbruch), »Dvostučnjak« (Zefir entre deux), »Ljesice« — »Ljesičanje« (Punto di spina), »Pužiči« — »putilje« (Puntille), »Kesma«

»klasak«, »šupljikac« (A jour-Saum), »Izris« (point coupé.)

Vsa našeta dela imajo svoj izvor na Balkanu in so bila prenešana drugam. Na raznih slikah (n. pr. Hohlbeinovich) so bila naslikana in od tam so jih posneli. Ker jim niso znali imena, so jih nasivali kratkoma »Hohlbeinove čipke«.

Kakor vidimo, je ustvarila roka preproste žene na slovanskem jugu taka dela, ki so dobila zaradi svoje dovršene tehnike svetovni glas. Dokazano je, da so bile iz južnih krajev razne vrste čipk prenešene na sever in naše pot tudi v tvornice, o katerih danes ropotajoči stroji uničujejo delo pridnih ženskih rok. Čipke in čipkarska dela rabijo za razne stvari — predvsem za nošo. Preproste ozke čipke obrobajo rokave, krila, pregáče, ubradáče itd. Navadno so ali »pletene na dve igle« ali »pletene s kulicico« (kvačkom). Rabijo jih tudi za »umetke« (Einsätze) na raznih stvareh.

Ženska oblačila.

Sedaj prihajamo k pravemu opisu noše, ki jo oblačijo Mačvanke. Moško in žensko perilo je iz belega platna in to iz

tankega ali debelejšega. Oblačijo se z ozirom na letni čas in delo, ki ga opravljajo.

Našo srajco jim nadomešča »košulja«, katere del nad pasom nazivajo »oždrelice«. Spodnjemu delu pod pasom pravijo »skute«, ki segajo preko kolen. Noge obuvajo v »čarape« (nogavice) do kolen. Prevezujejo jih z »úzičami« (vrvcami). »Čarape« so volnene in po barvi bele, enobarvne ali šarene. Vrhnje krilo in bluzo jim nadomešča druga »košulja«. To je dolga ohlapna srajca z dolgimi rokavi (kakor n. pr. mašniška »alba«). Čez pas se preveže z »úzičico« in prepaše čez to s »tkanico« (pasom). Košulja je vezena na rokavih (madlehtju) in to v »granah« (vejicah) ali »grozdu«. Če je ornament dolg in podoben vejici z odrastki, je to »grana«, ako je pa velik in enoten, je to »grozd«. Rokavi so obrobjeni z ozkim ornamentom, ki mu pravijo »zarúkvilje«. Obrobjeni so z ozkimi čipkami. Nad komolci se prevežejo s trakom in se potegnejo nazaj preko njega tako, da sega njihov rob malo nad gležnje rok. Večkrat vidimo izvezena tudi oba roba na prsih, kjer se »košulja« zapenja. Od pasu ob bo-

z brzimi koraki, boljše in vestnejše gospodarje, ki bodo gojili in sebi nežnejša čuvstva, da ne bodo samo ukazovali in kazali na šš, ki jih moramo izpolnjevati mi, temveč da bodo in sami stali na edino prajem stališču: Crka je mrtva, a duh je, ki jo oživlja. Sklepamo, kakor je končal deželni šolski svet za Kranjsko tozadevni svoj odlok z besedami:

C. kr. okrajnim šolskim svetom se naroča, da skrbe za to, da se v smislu šš 45. in 46. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869, drž. zak. štev. 62., v teh šš predpisane okrajne, oziroma deželne učiteljske konference na kranjskih ljudskih šolah redno vrše vsako leto, oziroma vsako šesto leto! X.

Izpraševanje vesti.

1. Ali sem pisal šolski letopis v slovenskem jeziku?
2. Ali sem dal pisati zapisnike domačih učiteljskih sej v slovenskem jeziku?
3. Ali sem vabil na domače seje učiteljstva v tem jeziku?
4. Ali sem deloval na to, da so poročevalci na teh sejah poročali vse v našem jeziku?
5. Ali so se vsi uradni spisi na moji šoli pisali v tem jeziku?
6. Ali sem dopisoval okrajnemu, oziroma deželnemu šolskemu svetu v slovenskem jeziku?
7. Ali sem odpravil na šoli dvojezični pečat ter ga nadomestil s samoslovenskim?
8. Ali sem to izposloval tudi na svojem krajnem šolskem svetu?
9. Ali sem naročal za šolo in svoj urad vedno le samoslovenske tiskovine?
10. Ali sem izdajal učencem samo slovenska šolska naznanila, odpustnice in odhodnice?
11. Ali sem navajal svoje tovarišice in tovariše, naj pišejo v uradne spise poleg latinskih krstnih imen na prvem mestu slovenska imena?
12. Ali sem na svoji šoli kriv, da so se naši slovenski priimki pačili z nemškimi pravopisom?
13. Ali sem se kdaj potezal za pisanje zapisnikov na uradni okrajni učiteljski seji v slovenskem jeziku?
14. Ali sem navajal svoje tovarišice in tovariše, naj v smislu določb § 71. šolskega in učnega reda vzgajajo otroke k ljubezni do svoje narodnosti? Ali sem postavil to točko večkrat na dnevni red domače učiteljske seje?
15. Ali zna vsak otrok moje šole dokazati, zakaj smo Slovenci, oziroma Slovani. (V nižjih razredih v omejenem, v višjih v razširjenem obsegu.) Ali znajo naštet vse Slovane, severne in južne, njihovo število itd., itd.?
16. Ali je bila moja šola res narodova vzgojevalnica? Ali ni bila morebiti prej ponemčevalnica, potem šele učilnica?
17. Ali se zavedam določb člena 19. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867, ki pravi, da ima vsak narod v državi nedotakljivo pravico, čuvati in gojiti svojo narodnost in svoj jezik? Ali sem temu primerno uredil vse svoje ravnanje tudi v šoli?
18. Ali sem v tem smislu imel naročene le slovenske, oziroma slovanske časopise? Ali sem morebiti deloval v nasprotno, našo narodnost in književnost oškodujočem smislu, da sem si naročal tudi nemške časopise itd.?

Izprašujemo svojo vest dalje tako, povedala nam bo, če ni prepojena od nem-

štva, da smo mnogokrat grešili proti svoj narodnosti, mnogokaj opustili v svojih dolžnostih do naroda.

Kako krasno in veličastno vzneseno se raduje duša onih zavednih slovenskih šolskih voditeljev, ki si lahko na vsa ta in podobna vprašanja odgovarjajo: »Da, storil sem vse to! Vsi moji učenci so zavedni Slovenci in Slovani! Pripravljaj sem vsa leta svojega učiteljstva tla veličastni svoji materi Jugoslaviji!«

Komur pa bo vest odgovarjala ravno nasprotno, naj sklene od današnjega dne naprej delovati tako, da se bo vse njegovo delovanje ujemalo z določbami člena 19. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra leta 1867. in da bo ustrezalo namenom velikega časa ter potrebam naše Jugoslavije. Podobnih ukazov in odlokov ne pričakujemo od nikod, vsakdo naj sam goji svoj jezik in svojo narodnost! Tudi slovensko učiteljstvo prisegaj na zastavo dalmatinskega učiteljstva izza skupščine v Splitu z dne 15. septembra 1918, ki je na njej zapisano: »**Hrvatje, Srbi in Slovenci smo en narod . . . Obetamo, da bomo to vili v srca onih, ki so nam poverjeni, da jim otvorimo oči v svetlobi istine in dobrobitnosti. Povedali jim bomo, da je največja dolžnost ljubezen za narod. Prepričali jih bomo, da je največja narodna dobrota — Svoboda!**«

Vojaško pismo z bregov deroče Drine.

Dragi tovariš! Vem, da Te žene radovednost, kje se sedaj potikam, da ne čuješ te dalje casa niti crtice o meni. Postal sem po dolgih starih letih zopet učitelj in to v vojaški suknji. Tja v bogato Macvo, žitnico Srbije, so me poslali. Dodelili so me okrajnemu vojaškemu poveljstvu in mi povedali, da bom ucil in ob enem spravil v red desorganizirano šolstvo okraja. Okraj steje 31 občin s 34 seli. Šolskih poslopij je bilo pred vojno tod 31, danes jih je 25 — druga so postala zrtev vojne. Takoj prvi teden me je zanesla službena pot tja za modro Drino, s katere levega brega te pozdravljajo bosanski griči s prvimi minareti. Kar urno žubori ta lepa reka mimo Tebe, kakor da noče niti za hip razgovora s Teboj. Tja dalje, dalje hiti k majki Savi v narocje.

Kako lepo jo ogovarja Zmaj Jovano-
vič:

»Drino, lepa Drino, što si tako bistra, zašto Tvoja voda, kao suza blista?«
»Od ropskih sam suza — ropska suza i ja, zato moja voda ko suza blista!« . . .

Sedel sem tam na bregu in občudoval nebeško lepi solnčni zahod in skoraj sem pozabil na vse, da me niso prebudili kričavi laški ujetniki, ki so se vračali od dela v svoja stanovanja. Na stotine je bilo tam na Rači lobanj in drugih kosti. Strašni so bili boji v prvih časih vojne. Tu in tam srečaš ob poti holmček, ki ga venča preprost lesen križ, in če napneš oči, najdeš še mogoče sledove okornih števil 1914 . . . Torej okrajni učitelj, moj dragi! Da ni zopet priplavalo pri Vas na površje pereče vprašanje o nameščenju okr. šolskih nadzornikov, bi si jaz »okrajni« mogoče že kaj domišljeval, kakor si so to drugi pred menoj — tako pa je šel moj lepi up po vodi . . . Ne bom jadral za njim!

Po dovršenih prvih poslih, sem pogledal svojo šolo. Prostorna pobeljena zgrada s šestimi okni v fronti stoji ob cesti. Okna pa si morate predstavljati brez zunanjih kril in v notranjih manjka samo 49 šip. Ključa ne rabim, ker ni ključavnic. V eni izmed šolskih sob so gojili gosenice.

pa nosijo le imovite seljankе in meščanke. To je nekaka bluza, ki sega le do pasu in ima zvončaste rokave, ki so obrobljeni z zlato vezjo. Tudi zadaj imajo kakke male okraske. Večkrat jim je ovratnik obrobljen z dragoceno kožuho vino. (Meščanke nosijo črne, težke svilenе libade, ki pa segajo skoro do kolena.)

K noši spada tudi nakit, ki obstoja večina v zlatem denarju. Navadno nosijo velike (po 100 kroni), ki so vkovani v tanke zlate obročke in nanižani ali prikovani na zlato verižico. Dukate nosijo tudi v lasih. Često so prevrtani in pripeteni enostavno z daljšo iglo v lase. Vidijo se tudi »ukovice« (nekake brože), na katere se obešajo dukati in pripenjajo v lase.

Največ je avstrijskih cekimov, ker Srbija ni kovala razen ene izdaje pod kraljem Milanom nobenega zlatega denarja. Cekimi kralja Milana se zovejo »Milandori« in so danes jako redki. Navadno jih nosijo okovane v prstane, ki so jako tipični. Preprosti ljudje nosijo podobne prstane, ki so pa narejeni iz »stoparcev« (srebrn denar za 100 para). Nekaterе žene nosijo v nakitu lepo imetje.

(Konec prih.)

Kako izgleda po sezoni v takih lokalih, je Kranjcem seveda popolnoma neznano, primere pa ni najti!

Ko sem zadnjič pretaknil vse prazne prostore, najdem v neki sobici zaboj, ki je bil moje poslednje upanje. Ni me varalo, kajti tam je bil »arhiv« in »inventar« s »kroniko« vred.

Kot vesten učitelj sem sestavil takoj zapisnik in podatki so sledeči: par sto šolskih zvezkov, par sto papirnatih tablic, par ducentov kamenčkov in en ducat svinčnikov. Par katalogov najdem tudi.

Dalje proti dnu gre moja preiskava. Smuk! Miš, druga, tretja skoči in poišče brzo vhod pod pod . . .

Truden pogledam po stolu. Ni ga tu in v celi hiši ne. Grem na občino. »Ljudje božji, kje so šolski stoli in mize«, vprašam. »E, gospodine moj, jučer predavali smo svinje, pa je sve ostalo kod vage.« Na dvorišču najdem par klopi in tudi šolska tabla je tam.

Zopet moram na občino. »Kdo bode očistil in uredil šolo,« pobaram zopet občinarje. »E, pa odrediti čemo žene, da peru i nači čemo majstore, da okreću...« Javite deci, da dodje i da se upiše, naročim predsedniku.

Poln najlepših nad čakam drugo jutro na šolarje. Niti na to nisem pomislil, da še ni učitelj z dopusta, ki so ga seveda »potegnile« za dva dni. Celih dvanajst otrok sem vpisal od 560, kolikor so jih bili napovedali. Adijo, ideali! Mislih sem, da so ljudje le pri nas šoli nenaklonjeni, a so drugod se bolj. Pri nas je sola vsaj potrebno zlo, drugod pa še to ni.

Zel el bi pa imeti tu kakega kranjskega zabavljaja, potem bi lanko sodil naše šolstvo in učiteljstvo, ko bi videl to mizerijo vojnih šol po teh krajih.

V desetih dneh smo zbornali čez 250 otrok skupaj in mislili smo začeti . . . Eden drugemu so podajali možakarji obrabljeno šolsko kljuko in prihajali pred me z raznimi prošnjami. Zmajevali so z glavami, ko se nisem dal omečiti, da bi dovolil izstop iz šole šolodolžni deci. Vidim in čujem, da ni bilo to preje tako strogo v Srbiji. Začuden pa gledas statistiko, kako da je tam večji procent moške dece. Mistim, da je bas to znak zdrave site, ki je bila v ljudih pred vojno. V solo so pohajali največ dečki, kmetiških dekljic je bilo malo vmes in to le iz najboljših hiš. Srbi niso potrebovali »učeni h« zen, ampak praktičnih in teh vrlin jim ne more nikdo odrekati. Zena je imela tako malo pristopa v javnost, da je skoro lahko pogresala šolsko izobrazbo. Na Balkanu je moški glava vsega, žena pa stoji bolj ponižno v ozadju — vendar priča in spominja vse okoli moškega na pridnost in razumnost srbske žene. Čudnega to ni, ker teži že vse na orient. »Kaj pa šola?« bode kdo vprašal. Hitro odgovorim: »Moj razred ima sledeči šolski inventar: Skripajoca vrata, dvoje oken z notranjimi križi, 18 klopi treh sistemov, mizo, stol in papirnato tablo. Računalo sem napravil iz divjega kostanja, pa so »kroglice« vsak dan manjše. Od ucencev pa ima vsakdo tablico in kamenček. Knjig seveda nimamo in od učil je pustila vojna samo stensko sliko rjavega hrošča. Tam za dolgo mizo sede sami čistiljivi možje. Ratke poleg Frankeja, Jan Amos Komensky si gladi svojo brado in Jean Jaques Rousseau se praska za ušesi. Mene obliva pot in beseda mi ne gre iz grla . . . Kar vstopi neki človek z dolgimi belimi brki in rdečim fesom na glavi v zbornico. Vidi se mu da je razburjen. »Ja vama uvek kažem, piši kao što govoriš«. Dobro si karao Karadžiću se čuje neki glas in v tem hipu se prebudim.

Pred menoj je statistična pola okraja in plamen v svetilki bega nemirno semintja . . . Pa oprost! danes, prihodnjič kaj več.

Tvoj Božo.

LOVRO ŠAH.

Dne 2. oktobra t. l. nam je prinesel črnoobrobljeni list naznanilo, da je v 54. letu svojega življenja preminul nadučitelj teharski.

Temni oblaki so se zgrnili nad Savinjsko dolino, dež je curkoma lil, kalno, motno vodo je valila Voglajna mimo Teharij. Resnih in tožnih obrazov je prihajalo ljudstvo, staro in mlado, vrstili so se tovariši in prijatelji ob mrtvaškem odru, da pokrope, da še enkrat pogledajo v obraz njemu, ki spi nevzdravno spanje. Ponehal je dež, dvignili so rakev, dolg, žalni spreved se je pomikal skozi Teharje. Krsto je med drugimi spremljalo dvanajst duhovnikov, večinoma prijateljev pokojnikovih.

Gori pod Sv. Ano, kjer trohne kosti nekdanjih slavnih teharskih plemičev, tam na novem oddelku poleg križa so po-

ložili k večnemu počitku njega, v katerem je bivala plemenita duša.

Ob odprtem grobu mu je govoril tovariš približno tako-le:

Dragi Lovro!

Poslavljam se od Tebe v imenu »Učiteljskega društva za celjski okraj«, katerega zvest in odličen član si bil nepretrgoma nad trideset let; poslavljam se od Tebe v imenu Tvojih tovarišev in tovarišic, ki smo Te ljubili in cenili; s krvavečim srcem se poslavljam od Tebe kot Tvoj součenec izza srečnih dijaških let.

Hrust kot hrast, zdravih, bujnih lic, s svojim karakterističnim nasmehljajem na ustnih si pred kratkim še hodil med nami, danes ne bije več Tvoje plemenito srce!

Tu ležiš v grobu. Pred nami se pa razgrinja Tvoje življenje, življenje nepo — kakor solnčni dan.

Vesel dečko, zdravih in cvetočih lic si se nam prismehtal na učiteljsku nasprotni. Bil si nam vdan, radi smo Te imeli. Grenkega dijaškega kruha Tebi ni bilo treba okušati, saj Ti je osoda naklonila premožnega mariborskega strica, a svoj boljši košček kruha si rad delil z nami in pogosto si posegel v žep, da si tovarišu pomagal iz zadrege.

Kazliši smo se. Sreča Ti je bila mila. Prišel si za podučitelja, kakor si hrepenel v svoj domači t. j. celjski okraj k prijazni Novi cerkvi, od koder si avanziral za učitelja v Trbovlje. In ko smo se pred dvajsetimi leti kosali, kdo bo po pokojnem tovarišu Vrečarju nadučitelj teharski, je bila zopet Tebi sreča mila, da si Ti dobil to službo. Tu je bilo glavno torišče Tvojega delovanja. Tusem si tudi pripeljal svojo zakonsko izvoljenko in tu Te zdaj polagamo v grob.

Lepo si živel, dragi Lovro. Tvojega življenja knjiga — zlata knjiga. Globoko vkoreninjena vernost, ki si se je nasrkal že v materinem naročju, Ti je bila vodilna zvezda skozi življenje. Imel si čiste račune z Bogom in z ljudmi. Nosil si v srcu čisto vest, na ustnicah ljub nasmeh. V najinih samskih letih si me nekoč nočeval. Postlal si mi mehko posteljico, a preden si ugasnil luč, si se sklonil nad mene in me ljubko prekrizal. Ne gre mi iz spomina ta križ. Tako je menda Tebe krizala Tvoja dobra mamica, ko Te je uspavala.

»Spoštuj očeta in mater!« ta božja zapoved Ti je bila globoko zarezana v dušo. Vsako priliko si porabil, da si prihitel na hribček nad Celjem, na prijazno Lisco, kjer je tekla Tvoja zibelka. V prijatni tovariški družbi si nam večkrat izginil izpred oči, a vsi smo takoj vedeli, da nikamor drugam ne, kakor k svojim ljubim staršem. Za to Tvojo ljubezen Te je Bog že na zemlji bogato nagradil: dal Ti je vrlo Savinčanko, kakršno si želel, za spremljevalko skozi življenje, naklonil Ti je Tvojo ljubo Leniko, ki Ti je slajšala življenje in lajšala Tvoje poslednje ure.

Kako vesten in natančen, če je bilo treba tudi strog si bil v izpolnjevanju svojih stanovskih dolžnosti, to vedo najbolj Tvoji predstojniki, to vedo Tvoje tovarišice in tovariši, ki so služili s Teboj. Tudi Ti si pil pogosto kelih trpljenja, ki spremljuje učiteljski poklic, a le za hip je zatemnel Tvoj obraz in zopet je na njem zasijal dobrohoten nasmeh. Le takega smo Te bili vajeni gledati v naši družbi.

Zvesto tovarištvo Ti je bilo nad vse. Ko si postal učitelj, je bila Tvoja prva pot med tovariše. Oklenil si se učiteljskega društva ter kot zvest in delaven član, mnogo let tudi kot blagajnik, ustrajal v njem do groba.

In kogar si se oklenil kot prijatelja! O, kako sladko se je bilo ogrevati na Tvojem prijateljskem srcu!

V Tvoji hiši je prebivala slovanska gostoljubnost, ljubezen, veselje in tolažba. Vojna je marsikaterega izmed naših tovarišev zanesla v Teharje. V bridkih urah, ločen od mlade žene, od otročičev, je v Tvoji hiši našel zavetja in tolažbe. S solzami v očeh se je poslavljal od Tebe. V strelskem jarku je še sladko sanjal o Tebi. Pa tudi drugi vojaki so okušali Tvoje sočuvstvo. Ob slovesu so odlagali pri Tebi svoje kovčke, zaupno so Ti naročevali poslednje pozdrave, če bi jih ne bilo več nazaj.

Lepo si živel, ljubi Lovro! Tvoje življenje — solnčni dan! Tvojega življenja knjiga — zlata knjiga.

Rad si bival med nami. Le enkrat sem videl solze v Tvojih očeh. Bilo je letos prvega avgusta. Sedela sva v Tvoji sobici, solnce naju je prijazno pozdravljalo, pogovarjala sva se o življenju in niswa mislila na smrt. Ob slovesu pa Te je obšla bridka slutnja, povsili si glavo in zaihtel.

Zdaj pa si Ti rešen zemeljskih spon in nam silijo solze v oči. Toda ne! Kvišku naš pogled, kjer lepše solnce sije, kjer lepša zarja rumeni! Tam si zdaj in pri-

kih do roba na desni in levi strani pa krasne »skute« z »razpletom«. Rob košulje je ali brez ornamenta ali je pa jako ozko vezen in obšit s čipkami. Odrasle devojke in žene nosijo »boščo« ali »keceljo« (predpasnik). Navadno je črn in ni vezen, semintja je pretkan s pisanimi nitmi ali prav ozkimi šarenimi borduricami. Omožene nosijo tudi zadaj — nekak predpasnik — imenovan pregača«. Razlikuje se od bošče le v tem, da je spodaj vezen in to različno. Bordure so enobarvne ali pisane in prazniška »pregača« je svilen a, z zlatom izvezena in obšita s finimi čipkami. Ob daljših straneh pa ima jako ozko narodno trobojnico.

Za praznike oblačijo devojke in mlade žene »jelek«, ki je podoben telovniku. Navadno je baržunast in bogato z zlatom ali srebrom vezen. Barve je temnordeče, modre ali vijoličaste. Suknjeni jeleki so črne barve. Zlato in srebrno vez oskrbi »térzijska« (moški rokodelc), ki se ukvarja z »vezenjem« jelekov«, finih »pregač« in »libad«. Vezenine so jako lepe, posrečilo se mi je, da sem nabavil za naš deželni muzej tudi pet jelekov in nekaj drugih stvari. Čez jelek oblačijo »libade«, ki jih

pravljaj nam pot. In zopet se nam boš prismehtal nasproti, zopet nam boš obe roki prožil v pozrav.

Z Bogom, dobri Lovro in na svidenje!

Iz Dalmacije.

Savez dalmatinskih učiteljskih društev je imel dne 15. septembra t. l. v Splitu svojo glavno skupščino. O poteku tega zanimivega zborovanja nam je poslalo predsedstvo nastopno poročilo:

Po zaključku naše glavne skupštine dneva 15. IX. tg. izvolite primiti naše najiskrenije bratske zahvale na upravljenim nam pozdravima.

U isto doba milo nam je javiti Vam slijedeče zaključke što ih je naša skupština jednoglasno poprimila, a zasijecaju u opće narodne i staleške interese.

Pri razpravljanju 11. in 13. točke dn. reda: 11. »Uredjenje pravnih i materijalnih odnošaja učiteljstva i skuparinski nadoplatak«, bile su primljene jednodušno ove resolucije:

1. Mi, koji širimo svijetlo nauke u našem narodu, živimo eto 4 godine u tmni gladi (... zaplijenjeno od politič. poverjen., koji je bio na skupštini).

Glad naš, znači glad naroda u njegovoj želji za naukom! U nama su ubijali narod. — Glad ubija volju i duh. I za to naše gladovanje imalo je cilj. Jer ubiti volju znači obustaviti prosvjeto. Ubiti duh znači zabraniti um, da vidi svijetlo istine i čar narodne budućnosti.

Ponosimo se, da svi užasi četiriju godina nijesu oslabili volju in oslepili duh.

Radili smo,
Vidjeli smo.

Vidjeli smo grozote, koje je naš narod pretrpio i bjesnilo izrođenih sinova našeg plemena i protmuli smo.

Vidjeli smo zoru novog dana i obveselili smo se. — Vidjeli smo Novo Sunce Slobode i sada vjerujemo.

Vjerujemo, da su Hrvati, Srbi i Slovenci jedan narod, koji se je potpirivanjem umjetno stvorenih zabluda, klao na korist neprijatelja naših, na žalost rodoljuba, a na zator sviju nas.

Vjerujemo, da demokratizam mora biti jedini temelj naše politike, sredstvom širenja prosvjete, pridizanje narodne snage u svakom pravcu i u buđenju domovinske ljubavi.

Vjerujemo, da će se naši narodni ideali oživotvoriti putem narodnog samoodredjenja, na način kako je to bilo prikazano na raznim našim narodnim zborovima i na zborovima i izjavama bratskog českokog naroda, čija načela usvajamo i odobravamo.

Obećajemo, da ćemo ovu vjeru uliti u duše i srca onih, koji su nam povjereni, da im otvorimo oči k svijetlu istine i dobra. Pokazati ćemo im, da je najveća dužnost:

»Ljubav za narod.«

Uvjeriti ćemo ih, da je najveće dobro: »Sloboda!«

II. Učiteljstvo je došlo do spoznanja, da faktori, koji danas rukovode sudbinom eksistencije učiteljstva ne shvataju pravi cilj njegova djelovanja, pah od njega ne traže više ništa, nego ie svoj rad odsele upraviti ravno narodu, koji će znati da u naprijed na odgovorna mjesta bira ljude dozrele vremenu i pozivu.

III. Tražimo, da nastava uopće rukovodena i nadzirana, od čimbenika neodvisnih i kojima je moral i napredak svijeta sve, a ne kojekakve druge svrhe.

IV. Učiteljima ima se dati akademska izobrazba.

V. Ima se upostaviti kontinuitet pučke, srednje i više škole, sa svim svojim posljedicama.

Pri raspravljanju 10. tačke, »Određba o poruci Zaveze austrij. jugosl. učiteljstva u Ljubljani od 5. VIII. ov. g. Br. 625 u pogledu izdavanja skupnog lista za jugosl. učit., zaključeno je, da u načelu usvaja predlog izdavanja rečenog lista, a glede načina uredjenja i troška prepušta se Savezu, da se sporazumi s Zavezom u Ljubljani.

Pri raspravi 12. tačke: »Osnova o preustroju naše škole« i 14. vladin načrt o reform. preparand. i naše stajalište napram njemu bile su jednoglasno usvojene ove resolucije i to kao prve one, što ih je glavna skupština delegata Zaveze Austr. jugosl. učiteljstva u Ljubljani dne 2. IX. usvojila

Dalm. učit. zahtjeva cjelokupno preustrojstvo svega našega školstva u jedinstveno narodno školstvo i za to načelno otklanja svaki drugi načrt, koji se bavi sa djelomičnim preustrojem školstva.

b) Zahtjevamo, da svaki zakonski načrt o školstvu zahvaća jasno izražena načela o svim bistvenim pitanjima, a odluke o njima neka pripadaju autonomnim zastupstvima, da se tako omogući slobodan razvoj školstva.

c) Posebno odbijamo vladin zakonski načrt reforme: »Zakono učitelj. izobrazbi i naučnom osposobljenju za javne pučke i gradj. škole (995. prilog. k stenogr. zapis. parlamenta XXII sez. 1918)« jer taj načrt preinačuje samo §§. 26., 47., 53., 67., 68., 69., 71. — 78. iz državnog školskog zakona dneva 14. V. 1869 D. Z. L. bu. 62 i novice dne 2. V. 1883 D. Z. L. br. 53 i jer ne preinačuje sve §§. od 48. do 58. istih državnih zakona, koji govore o pravnim odnošajima učiteljstva i o uredjenju njegovih klača.

Samo preinakom spomenutih §§ učiteljstvu se nameću nove dužnosti, a nema ni spomena o kakvom proširenju njegovih prava.

Temeljna načela cjelokupne reforme mogu biti preuredjenje zakonskih odredaba o pravnim odnošajima učiteljstva. Konkretno se mora u zakonu ustanoviti minimum dohodaka i u § 55 D. Z. za pučke škole ima se iztaknuti i to u tom smislu, da se taj minimum dohodaka učiteljstva u svakom slučaju mora ravnati po dohodcima, što ih uživaju drža. namješteni, počam od XI. raz. čina do VIII.

II. Neka se svi ovi zaključci pošalju Zavezi austr. jug. učit. društava u Ljubljani i jugosl. klubu u Beču, koji neka se zamoli, da iste pri razpravi vladinog zakonskog načrta reforme. Zakona o učit. izobrazbi i naučnom osposobljenju za pučke i gradj. škole«, ne samo sam zagovara već neka zainteresuje za iste i ostale parlamentarne skupine.

Glede pak izdavanja zajedničke pedagoške revije najbolje Vas umoljavamo, neka bi nas tačno obavijestili o svemu i svačemu, što na istu spada, a osobito što se tiče troška i opreme lista. Po našem mišljenju najbolje bi bilo, da bi Vi slali sve otiske svakom pojedinom članu našeg Saveza, čija bi imena sa tačnom adresom mi poslali, a za isplatu odgovarao bi ili naš Savez ili svako pojedino učit. društvo kojemu dotični učitelji pripadaju, a to sve, kako bi se ugovorilo.

Javite nam kad bi mislila ta revija započeti i pošaljite nam program iste e da ga možemo našem učiteljstvu pokazati, da se za istu zainteresuje bilo u finacijalnom pitanju, bilo u saradivanju.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva.

Dodatke k imenikom svojih članov so poslala nastopna društva: Kamniško učiteljsko društvo je prijavilo odstop 1 člana (skupaj 23 — 1 = 22 članov.) Belokranjsko učiteljsko društvo je prijavilo še 2 nova člana (skupaj 36 + 2 = 28 članov.) Goriško učiteljsko društvo je prijavilo zopet 2 člana (skupaj 105 + 2 = 107 članov.) Tolminsko učiteljsko društvo je prijavilo 2 nova člana (skupaj 57 + 2 = 59 članov.) Učiteljsko društvo za Laški kraj je prijavilo 1 člana in odpovedalo 1 člana (skupaj 65 + 1 — 1 = 65 članov.) Učiteljsko društvo za ormoški kraj je naznanilo odstop 1 člana (skupaj 36 — 1 = 35 članov.) V 19. številki Učiteljskega Tovariša smo izkazali 1325 članov, danes pa 4 nove člane, torej, skupaj 1329 članov. 3 društva še niso poslala svojih imenikov.

Učiteljskemu konviktu so darovale namesto venca na grob nadučiteljeve soproge Antonije Puncuhove v Gorenjem Logatcu rodovine Žgurjeva, Kobalova in Puncuhova 90 K. Hvala! — Nadučitelj Avgust Korbar v Preserju nabral 33 K. Nadučitelj Fran Luznar na Primskovem 10 K. Hvala! Božo Račić, sedaj v Bogatiću v Srbiji, 20 K v počesčenje spomina blagopokojnega tovariša Janka Stepišnika iz Zagorja ob Savi. Hvala!

Slovenska Šolska Matica. Odbor pozivlja vse poverjenike, naj čimbolj pospesijo svoje nabalralo delo in naznanijo nemudoma imena članov, ker bo koncem tega meseca tiskarniško delo društvenih publikacij dovršeno. — Posebej se še opozarja na Bežkovo Občno vzgojeslovje, ki je z ministrskim odlokom z dne 9. oktobra 1917, št. 31.836, odobreno kot učbenih za učiteljišča s slovenskim učnim jezikom ter je dosedaj prva in edina šolska knjiga te vrste. Zlasti dobro dojde tudi učiteljskim kandidatom, ki se pripravljajo na usposobljenostni izpit, a so se doslej morali pripravljati po nemških učbenikih ali pa trupalno zbirati vire po slovenskih strokovnih listih.

Goriško.

Iz Goriškega. Dne 3. t. m. je naše okrajno društvo zopet zborovalo. Ves razgovor se je vrtel krog draginjskih doklad za 1918 in naše aprovizacije. Že davno je sklenil parlament draginjske doklade, a deželni očetje so nekaj hoteli mešati ter so končno vendarle sklenili, da se nam te izplača brez pridržka povsem po določ-

bah drž. zbornice. Društveni predsednik Krizman nam je pojasnil vso zadevo, a razburjenje v naših stanovskih vrstah narašča od dne do dne, in čule so se energične besede o opustitvi učiteljskega dela. Tovariša Urbančič in Rojec v družbi z deputacijo s Krasa in Goriškega so bili pri deželnem glavarju, kjer so doznali, da ne bo deželni odbor pritrgoval zaslužka delavcem in najemnikom. Morda bi to kdo rad napravil, a zaveda se sramotnega dejanja pod vtiskom današnjih obupnih razmer. Sklenili smo energično resolucijo, ki se pa izvrši gotovo le s sklepom 7. novembra t. l., ker ta dan bomo zapet zborovali, in naših doklad še ne bode v naših praznih žepih. Razdelilne načrte je baje deželni šolski svet zopet poslal v sprejem okrajnim šolskim svetom in preden se vse to izvrši lahko omaga učiteljska uboga para. Pri neki učiteljski deputaciji so posebno tovariši z Tolminskega doznali za gorečo skrb c. kr. okrajnega šolskega sveta v Tolminu, ki se je baje kar zarotil, da ničesar ne sklene v prilog učiteljstva ter sploh ni klical tozadevnih sej, da bi izrekel svoj parere zaradi draginjskih doklad. Danes se zadržimo pero, in naj si zapise kdo za lastno krivdo, ako ga zapicimo tako hudo v papir da bo bolelo v duši. — Sedaj naj se takoj izvrše sklepi c. kr. okrajnih šolskih svetov, da prejme učiteljstvo to krvavo zaslužno plačilo v polnem obsegu v zmislu sklepa državne zbornice.

Prejeli smo aprovizacijsko racijo za člane naše učiteljske zadruge in lahko smo s prvim začetkom zadovoljni. Odbor ima se polne roke posla za ureditvijo zadrudnih prostorov in upajmo, da se tekom nekotkih dni spravi to naše pereče vprašanje v najboljši tir. Dela je polno, delaveev nič, ker nimamo v Gorici tovarišev, ki bi mogli delati na licu mesta na tem polju.

Končne določbe o opustitvi našega dela itd. precizujemo pri prihodnjem zborovanju dne 7. novembra t. l. in takrat: Vsi na plan!

Kranjsko.

»Pedagoško društvo v Krškem« zbruje v soboto, dne 2. novembra t. l. (Vernin duš dan) ob 10. uri dopoldne v risalni dvorani meščanske šole v Krškem.

Dnevni red:

1. Pogled v preteklost in prihodnost. 2. Naša aprovizacija. 3. Volite novega odbora. 4. Slučajnosti.

Kdorkoli more, naj se udeleži tega zborovanja, da si po dolgem času zopet sezemo v roke, da se spoznamo in pripravimo na novo delo.

Pozdrav in na svidenje!

Dragotin Humek, t. č. predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Dvakrat zaporedoma je v zadnjih tednih smrt zamahnila po našem društvu. V septembru je preminul ugledni naš član, tovariš Ernest Slanc, dne 2. oktobra t. l. pa smo spremili k večnemu počitku zvestega člana tovariša Lovra Saha. Društvo jima je poklonilo običajni nagrobni venec.

Vsak član društva je moralno obvezan vdeležiti se pokopa svojega sočlana. One člane, ki se niso vdeležili pokopa tov. Slanca ali pokopa tov. Saha ali pa obeh pokopov, dovoljujem si s tem prav prijazno pozivljati, da blagovolijo v spomin na pokojnika pokloniti nekaj kronic naši društveni blagajni. Denar naj se nakaze po poštni nakaznici na moj naslov.

V 20. številki »Učit. Tov.« z dne 20. septembra t. l. sem priobčil poziv glede vplačevanja članarine in prispevkov za »Zvezin« sklad. Ali je zadel ta moj poziv ob gluha ušesa? Zdi se mi, da mnogo članov mojega članka niti prečitalo ni. Cenjene članice, cenjeni člani! Če je pa tako, potem pa predsedniku in blagajničarki ne preostaja družega, nego da izvajata konsekvence.

Na svidenje pri zborovanju!

Fran Brinar, t. č. predsednik.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem objavlja v nastopnem izkaz prispevkov za častno darilo nemškimi tovarišem prvoboriteljem Herz, Otter in Monschein: 1. Učiteljsko društvo za slovengraški okraj 34 K. 2. Saleško učiteljsko društvo 50 K. 3. Učiteljsko iz vranskega šolskega okraja 51 K. 4. Učiteljsko društvo za celjski okraj 146 K. 5. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo 76 K. 6. Gornjegrajsko učiteljsko društvo 52 K. 7. Učiteljsko društvo za laški okraj 80 K. 8. Konjiško učiteljsko društvo 53 K. 9. Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer 98 K. 10. Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj 64 kron. 11. Učiteljsko društvo za brežiško-sevniški okraj 50 K. 12. Učiteljsko društvo za ormoški okraj 69 K. 13. Učiteljsko društvo za kozjanski okraj 57 K. 14.

Učiteljsko društvo za mariborski okraj 100 K. 15. Učiteljsko društvo za slovenbistriški okraj 62 K. 16. Učiteljsko društvo za ptujski okraj 100 K. Skupaj 1142 kron. — Od tega zneska sta dve učiteljski društvi sami že spomladi 1918 direktno v Frohnleiten poslali 84 K. Zveza je potem koncem julija odposlala do takrat nabranih nadaljnih 860 K s poročilom, da lahko zavsem na približno 1000 K računajo. Najdalje ni poslalo nabranega zneska učiteljsko društvo za ptujski okraj, ki ga je izročilo predsedništvu Zveze šele 14. oktobra 1918. Takoj ta dan se je potem v Frohnleiten poslal od začetka avgusta naprej nabrani ostali znesek 198 K.

S to zbirko je slovensko učiteljstvo dokazalo, da je hvaležno trem nemškim tovarišem prvoboriteljem, ki imajo velike zasluge za pridobitev različnih doklad v vojnem času in sploh za izboljšanje gmotnega stanja štajerskega učiteljstva. Delegacija Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic je ob Veliki noči 1918 enoglasno sklenila, da treh zaslužnih nemških tovarišev iz narodnih ozirov ne more izvoliti častnim članom slovenskih učiteljskih društev, a da noče svojo hvaleznost praktično pokazati s prispevkom za častno vezilo.

Ia sklep delegacije — naše najvišje inštanca — bi moral biti svet vsakemu organiziranemu učitelju. Zai, da se je zopet nasele tovariš, ki je v »Učiteljskem tovarisu« z dne 9. avgusta t. l. v članku »Slovensko učiteljstvo za Jugoslovensko« izkusal rušiti stanovsko disciplino in učiteljstvo odvrniti od nabiranja. Najboljši odgovor je doticnemu članarju dal slovensko štajersko učiteljstvo z zgoraj v ta namen izkazano nabrano vsoto. Vodstvo Zveze pa odgovarja članarju z edinim naslednjim stavkom: Slovensko štajersko učiteljstvo je v tej zadevi pokazalo svojo narodnost, ko je enoglasno odklonilo izvoitev treh nemških tovarišev za častne člane svojih društev, a si od nikogar ne da zabraniti, da bi ne bilo napram svojim dobrotnikom — hvaležno!

Opomba uredništva: Proti temu častnemu darilu slovenskega štajerskega učiteljstva nemškim tovarisem smo dobili ostre izjave, češ, naj bi se ta denar v ta spomin rajsi poslal rezervnemu todu Zaveze ali gladujoči jugoslovanski deci itd., toda teh izjav ne moremo priobčiti, ker je zgoraj podana očiščena izjava šterjerske slovenske učiteljske organizacije, ki utemeljuje in zagovarja to darilo. Dotičnikom svetujemo, naj zadevo obravnavajo in rešijo na zborovanjih svojih društev, oziroma v svoji Zvezi sami.

Goriške vesti.

—g— Pred izpraševalno komisijo za obče ljudske in meščanske šole v Gorici se prično prihodnji usposobljenostni izpiti v petek, dne 15. novembra t. l.

Pravilno opremljene prošnje, na c. kr. okrajni šolski svet naslovljene prošnje naj se posljejo preapisanim potom tako zgodaj, da bodo vsaj do 10. novembra t. l. v rokan ravnateljstva. Pri le tem naj se zgiase kandidati in kandidatnje osebno v četrtak, dne 14. novembra t. l. ob 11. dopoldne.

—g— V Šebreljah na Tolminskem je dne 11. t. m. umrl učitelj-voditelj Fran Peterlnj. Vrlemu tovarišu blag spomin! Preostalih naše sožalje.

Kranjske vesti.

—r— Smrtna kosa. V Ljubljani nam je smrt igrabila dva tovariša, oba z 11. mestne osemrazredne deske ljudske šole ob Cozovi cesti: umrla sta učitelja Anton Razinger in Matija Janežič, prvi v terek, drugi v sredo tekočega tedna. Dvoje žrtev teh hudih, umiranja tako bogatih časov! Razinger in Janežič sta bila vsem ljuba in zanesljiva tovariša, požrtvovalno delujoča učitelja, od skrbi in življenjskega boja trdo izkušana rodovinska očeta. — Razinger je bil takoj ob ustanovitvi naše Zaveze njen podpredsednik, mnogo let je načeloval »Narodni Soli«, s pokojnim Žumrom in s še živim okr. šolskim nadzornikom Gaberškom je sestavljal ljudskošolska berila ter je kot izborn pevec in več glasbenik neumorno deloval v slavnem pevskem zboru »Glasbene Matice« vsa dolga leta njegovega obstoja. Pred dobrim tednom mu je umrla soproga. — Tovariš Janežič pa je aktivno deloval v Slomškovi Zvezi. — Bodi obema tovarišema ohranjen ljub spomin!

—r— Umrla je v Ljubljani gospa Ana Razingerjeva, soproga našega tovariša. Naše sožalje!

—r— Umrla je v Ljubljani gospa Julija Draganova, soproga našega tova-

riša. Zapustila je moža in novorojeno hčerko Ljubico. Naše sožalje!

—r— **Umrl je v St. Rupertu Anica Lunačkova**, učiteljica v St. Janžu. Hudo prizadeti rodovini naše iskreno sožalje!

—r— **Umrla je gospa Antonija Puncuhova**, soproga nadučitelja in župana Gor. Logaškega. Hudo prizadeti rodovini naše iskreno sožalje!

—r— **† P. Stanislav Škrabec**. Dne 6. t. m. je umrl v ljubljanskem frančiškanskem samostanu p. Stanislav Škrabec, znani slavist s svetovnim glasom. Pokojni učenjak je bil rojen v Ribnici dne 7. januarja 1844., v frančiškanski red je vstopil leta 1863. Po končanih vseučilišnih študijah je deloval kot profesor na novomeški gimnaziji. Pozneje je vodil kot ravnatelj in profesor domačo gimnazijo v Gorici. Vse njegovo življenje je bilo posvečeno znanosti in vednosti. Blagemu pokojniku večna slava!

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole v jesenskem terminu 1918 se prično na c. kr. učiteljsku v Ljubljani v petek, dne 8. novembra ob 8. uri. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenosti preizkušnji je po šolskem vodstvu predložiti pravočasno c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpozneje do 1. novembra v rokah izpraševalne komisije.

—r— **Vse ljubljanske ljudske in srednje šole** ostanejo zaradi španske bolezni, ki se jako hudo širi po Ljubljani zaprte do vstevši 3. novembra t. l.

—r— **Iz ljudskošolske službe**. Učiteljci Ljudmili Abramovi se je začasno poverilo vodstvo trirazredne ljudske šole pri Sv. Križu pri Litiji; za suplente so imenovane: Zofija Miklavčičeva pri Sv. Križu pri Kostanjevici, Alojzija Benedičičeva v Škocjanu, Ana Zitkova v Bušehi vasi, Josipina Gregorčičeva v Metliki, Neža Koščeva v Trebnjem, Ana Lazarjeva v Kamnigorici, Marija Vilharjeva v Hruševju, Danica Habjanova v Nadanjem selu, Marija Jurmanova, Ljudmila Rapetova, Ana Koščeva in Frančiška Baragova na l. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, Marija Petrovičičeva v Smedniku, Pavla Pirkerjeva in Nežika Nadlerjeva v Ribnici, Ivana Oražmova v Loškem potoku, Marija Mavrinova v Dragi, Valentina Bučarjeva v Kostanjevici, Ana Ovčakarjeva v Krškem, Marija Tomčeva in Zofija Vivodova v Iški vasi, Marija Zigmamova v Slavini, Lavrencija Perkotova v Poljanah nad Škofjo Loko, Marija Dularjeva v Dobrnica, Angela Orehkova v Olševku, Ana Kršnikova v Krašnji, Ljudmila Celestinova in Danica Kališeva v Ljubljani, Frančiška Jagodičeva v Kropi, Josipina Gradišarjeva v Srednji vasi, Marija Vardjanova v Preski, Albina Traunova in Maksimilijana Gregoričeva v Dobropoljah, Gabriela Jakšetova v Vel. Laščah, Stanislava Meškova v Smartnem pri Litiji, Pavla Herbstova v Zagorju, Marija Prezljeva v Brezjah in Cirila Krišcheva na Viču; za suplenta sta imenovana Ivan Golmajer na Breznici in Alojzij Zirovnik v Mostah pri Ljubljani; stalni učiteljci Uršuli Potočnikovi je poverjeno začasno vodstvo ljudske šole na Breznici, stalni učiteljci Juliji Luschützkyjevi pa v Suhorju; začasne učiteljice so imenovane: Marija Janševa v Cerkljah, Marija Malenškova v Blagovici, Pavla Hvalova in Vida Božičeva v Suhorju, Alfonza Lindtnerjeva v Sori, Marija Goljevškova v Bušehi vasi in Olga Vodiškova na Viču, Maksimilijana Grossova v Kuteževem, Štefanija Levčeva v Ihanu, Marija Bolčinova v Podkrajju, Ana Tomšičeva na Premu, Frančiška Rakova v Trziču, Alojzija Kunčičeva na Jesenicah, Ana pl. Pillachova na Planini, Vera Kersnikova v Domžalah, Kristina Pintaričeva v Cemšeniku, Ivana Klemenčeva v Mostah, Zlata Levstikova na Viču, Marija Premruvova v Oostrožnem brdu, Alojzija Vidmarjeva v Loškem potoku; Josipina Černetova, Ivana Krapševa in Ljudmila Gaberškova na Oraz. v Mostah pri Ljublj., Albina Možinova v Semiču in Ani Erzinovi je poverjeno zač. vodstvo ondotne šole, Stanislava Zamanova v Studenem in stalni učiteljci Mariji Doygan-Carljevi je poverjeno začasno vodstvo ondotne šole, Josipina Znančeva v St. Mihelu pri Novem mestu; za časna učitelja sta imenovana Anton Gasparin v Iški vasi in Ivan Vanič v Krškem; začasni učitelj Anton Brodnik je premeščen iz Trzišča v Kostanjevico; Elizabeti Zupančičevi je poverjeno vodstvo dvorazredne ljudske šole na Dvoru.

—r— **Protizakonitost**. Iz Idrije nam pišejo: Predstojnik našega eraričnega rudnika, dvorni svetnik Billek, je zahteval, da so morali na obeh tukajšnjih c. kr.

rudniških ljudskih šolah, kamor hodijo izključno slovenski otroci, ker drugonarodnih otrok v Idriji ni, začeti s poukom v nemščini že v 1. razredu, kar je proti zakonu in proti zdravi pameti, česar ni treba pametnim ljudem šele dokazovati. Toda kaj briga nemško-nacionalnega dvornega svetnika zakon in razum! V ilustraciji, kaka je ta njegova nestrpnost, naj služi dejstvo, da je Billek zabranil slovenskim učiteljicam med seboj govoriti v slovenskem jeziku; v to ilustracijo naj nadalje služi dejstvo, da je bil Billek vedno vztrajno na delu, kadar je bilo treba narodno mislečim in delujočim našim možem kakorkoli škodovati. O tem bi vedela marsikaj zanimivega povedati poleg drugih tudi naš dež. poslanec E. Gangl in bivši voditelj naše realke, prof. dr. Dragotin Lončar! — Proti taki protizakoniti duševni moriji naše slovenske dece se je dvignilo vse prebivalstvo našega mesta. Zastopniki J. D. S., S. L. S. in socialistične stranke so sestavili in odposlali memorandum na ministrstvo javnih del, kjer so dokazali protizakonitost ter pedagoško nesmisel ravnanja dvornega svetnika Billeka. Prepis te spomenice je odšel tudi na deželni šolski svet, a v tej zadevi je posredoval na pristojnih mestih naš dež. poslanec Gangl. Zadeva je danes toliko urejena, da se mora sedaj zopet vršiti pouk na obeh naših ljudskih šolah po tistem učnem načrtu, ki je veljal pred Billekovo odredbo — in to velja za toliko časa, dokler ne izreče končne besede ministrstvo javnih del, ki obe ti šoli vzdržuje. Upamo, da dobi slovenščina tudi v Idriji polno veljavo. Če ji te veljave ne da Dunaj, ji jo pa da Jugoslavija, in sicer preko Billekovega nacionalnega šovenizma in vkljub njegovi narodnostni nadutosti. Gospodu dvornemu svetniku ostane le dolg nos in od jeze razlit žolč, kar je vsekakor pre malo v povračilo za vse neštete dobrote, ki jih je naklonil našemu delavskemu mestu! — Od strahu pred Jugoslavijo je zapustila naše mesto učiteljica von Koschin, ki sicer ni znala slovenščine, pa je vendar učila slovenske otroke. Kako — to si lahko mislimo. Preselila se je nekam na Gorenje Štajersko. S tem je pokazala pot svojemu protektorju Billeku in vsem tistim, ki se med Slovenci ne počutijo dobro. Srečno pot! — Da si gospod dvorni svetnik ne dela nepotrebnih potov in preiskav, češ, pisca teh vrstic moram zaslediti med idrijskim učiteljstvom, mu kar naprej povemo, naj se ne trudi, ker ostane njegovo vohanje brez uspeha. Saj znajo druga peresa tudi pisati. In resnica je tako splošno znana, da celo vrabci o njej čivkajo po vsej deželi!

Štajerske vesti.

Umrl je v deželni bolnišnici v Gradcu tovariš Franjo Sorn, nadučitelj pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju. Blagi pokojnik je bil v eni upravni dobi tudi v upravnem odboru Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljstva. Vrlemu tovarišu budi ohranjen časten spomin. Daljša smrtnica nam je obljubljena.

—s— **Dne 20. septembra t. l. je umrl** v Lipkanyh v Ukrajini akcesist pri gospodarskem uradu Ivan Kranjc, učitelj pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju. Bodi mu lahka tuja slovanska zemlja!

—s— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«**. Dne 29. septembra 1918 se je vršila v Gaishornu na Gornjem Štajerskem odborova seja imenovane društva. Iz tu podanih poročil je razvidno, da se je število društvenih članov navzlic težkim vojnim časom in mnogim smrtnim slučajem od zadnje odborove seja zvišalo od 832 na 839; število članov se sploh ni nikdar zmanjšalo. Pregledovanje in revizija blagajne dne 2. septembra je podala jako razveseljivo sliko; premoženje se je pomnožilo v enem letu za 6555 K 44 v. Poleg tega je še zaostanek v znesku 3200 K za zadnja dva smrtna slučaja. Zaradi podražjenja vseh potrebščin se je prispevek, ki je med vojno ostal vedno isti, zvišal na 3 K. Prispevek za rezervni sklad ostane tudi v prihodnje 2 K na leto. Za čekovno knjižico je poslali 1 K. Občni zbor se zaradi vojnih časov pred nastopom rednih razmer ne bo sklical, razen, če to zahteva večje število članov. Nasveti in predlogi so odboru dobro došli. **Društveno vodstvo.**

Splošni vestnik.

Narodni davek. Gospod ravnatelj Ivan Hribar je vposlal Narodnemu svetu kot narodni davek 1000 K ter spremil svoj prispevek s sledečim dopisom: »Narodni svet je najvišja naša inštanca. Ako naj se držim ideologije, ki smo se je privadili tekom sedanjih vojn, nazval bi ga naše vojno ministrstvo. Saj ima voditi borbe našega naroda za njegova prava, za svobodo, samostalnost. Ta skrb je le

mogoča, ako Narodni svet razpolaga z onim, kar je že nekdanji vojskovodja Piccolomini proglasil za glavno možnost vojskovati se. — Denar je to, denar in zopet denar! Kje naj ga Narodni svet vzame? Vojnih posojil ne more razpisovati, davkov ne sme pobirati. Naj mu torej narod posoja sam od sebe; naj mu plačuje davke prostovoljno.« — Tvrdba Ivan Veselič & dr. v Ormožu je vposlala kot narodni davek Narodnemu svetu znesek 2000 K. — Požrtvovalni gosp., ki noče biti imenovan, je poslal »Narodnemu svetu« 2000 K; neimenovani 30 K; gospica Slavica Godina in sestre so poslale 55 K; gosp. Mihael Rožanec nabral med prijatelji 120 K; gosp. župnik Ivan Vrhovnik je poklonil 100 K ter napisal poleg te-le lepe besede: »**Zdaj, o Gospod, odpusti svojega hlapca v miru, ker so moje oči videle odrešenje našega naroda. Živela Jugoslavija!**« — Narodni svet v Ljubljani ima svoje pisarniške prostore v Frančiškanski ulici št. 2. Prosimo cenjene darovatelje, da vsakokrat, ko pošljejo kak prispevek za Narodni svet, istočasno sporočijo, v katerih listih naj se to objavi. Tajništvo N. S.

Izvrsten je slovenski humoristični list »Kurent«. V zadnji številki priobčene slike: Kako se sovražnik Jugoslavije zaganja v knezoškofo Jegliča; kako se hitijo nemškutarji učiti slovenski jezik; zakaj Nemci v Ljubljani hiše prodajajo itd. so izborne in vsak Slovenec se od srca smeji. Takega lista nam je bilo res treba. Priporočamo »Kurenta«, da si ga naročite. Stane za letos K 10. Naroča se pri upravnstvu v Ljubljani, Stari trg št. 19.

Obračun s krivci. Berlinski listi poročajo, da je bavarski socialnodemokratski strankin zbor, ki je bil prav dobro obiskan, po poročilu predstojniškega člana Adolfa Müllerja sprejel naslednjo resolucijo: »Strankin zbor Bavarske pozivlje državni zbor, da se sestane in voli državno sodišče, ki naj dožene in obsodi vse krivce, ki so prejšnje mirovne akcije izjalovili in se zaradi tega napravijo odgovorne za nesrečen izid vojne, za ogromna bremena in žrtve, ki smo jih prenašali pred vojno in jih bomo morali prenašati še potem. Ta preiskava se ne sme ustaviti pred nobeno še tako visoko stoječo osebo.« — Dalje je zahteval strankin zbor, da naj se po volji naroda napravi zakon, ki naj razveljavi kazni in ustavi preiskave zaradi natranje-političnih prestopkov in vojaških zločinov, dalje vse iz nerednega mišljenja nastale vojaške prestopke in zločine ob poudarjanju socialno-demokratskih načel. Končno zahteva strankin zbor izpremembo Nemčije v ljudsko državo s popolno samoodločbo in zastopstvom ljudstva v državnem zboru in občini, da se prepreči bodoče vojne, da se obnovi človeška kultura. Priklopitev Prusije zvezi svobodnih narodov je potrebna.

Razgled.

Hrvatski učitelji in uradniki so sklenili na svojem zborovanju, da zahtevajo zvišanje temeljnih plač za 100 % in podelitev 100 % draginskih doklad.

Madžarski napuh. Med tem, ko so se Nemci vsled dogodkov v Bolgariji že precej strzneli, ostali so Madžari še vedno trmasti absolutisti. Zlasti Tisza »kralj Puste«, se še jako repenči: Srbijo hoče kar zmečkati in svetu napoveduje smešen boj, da imajo Madžari še moč, vse zdrobiti, kar se njihov gospodoljnostni upira. Možu je najbrže ušla novejša madžarska zgodovina čisto iz spomina, pozabil je popolnoma na leto 1849. in Vilagoško kapitulacijo ter misli, da se bodo ogrski Slovani tudi še borili za povečanje madžarskega globusa, ki bi pa v resnici ne smel segati dosti iz okvirja »Puste«. Sedaj sicer poskuša stari lesjak Karolyi nemadžarske narode z neko navidezno avtonomijo preslepti, ali jako dvomimo, da bo kaj dosegel, ker madžarskim ljubam nihče več na Ogrskem ne verjame, to je »nulla fides«. — V začetku vojne so Madžari in Nemci tulili »Eljen« in »Heil«, a sedaj jih čaka Unheil.

Naučni minister je imenoval Ladislava Pazdireka, profesorja na državni realni gimnaziji v Gradcu, za strokovnega nadzornika za risanje na ljudskih šolah, dekliških licejih in učiteljskih na Koroškem, Kranjskem in Štajerskem.

— **Delavska šola na Dunaju**. Po štiri-letnem presledku se zopet otvori na Dunaju delavska šola. Pouk bo trajal od srede oktobra do maja. V učnem načrtu so predavanja o narodnem gospodarstvu, zgodovini, socializmu, socialni politiki, strokovni organizaciji itd. Delavske šole bodo smeli posecati vsi organizirani delavci in delavke.

— **Sociolog in filozof Simmel umrl**. V Strassburgu je umrl profesor dr. Simmel, eden najpomembnejših filozofov in

sociologov. Pisal je mnogo in na raznih popriščih. Zanimal se je za politiko, sociologijo, verstvo, politiško zgodovino, umetnost in literaturo ter povsod na prav strokovnjaški način obdeloval zamišljene, dobro preštudirane stroke. Veda izgubi z njim znamenitega zastopnika.

— **Slovansko časopisje pred vojno**. Leta 1913. je izhajalo 214 ruskih, 156 čeških, 712 poljskih, 413 srbohrvatskih, 359 bolgarskih, 138 slovenskih, 74 slovaških, poleg tega 278 ruskih časopisov; dnevnikov je izhajalo 42 srbohrvatskih, 378 ruskih, 87 poljskih, 23 bolgarskih, 7 slovenskih in 4 slovaški.

— **Nemško vseučilišče v Belgradu?** »Novine« pišejo: V Belgradu se vrše od 30. septembra do 12. septembra vseučiliški tečaji. Prirodoslovno filozofska skupina: vseučiliščni prof. dr. Richard Wettstein vitez Westerheimski in vseuč. prof. dr. Christian vitez Ehrenfelski. Zednjene države severoameriške: prof. dr. Eduard Brückner. Problemi iz vseira: prof. dr. Viktor Conrad. Zanima nas, v koliko bodo razširili ti »vitezi« kulturo v Srbiji. — Tako pojmujejo Nemci danes samoodločbo narodov. Kot je razvidno iz liste profesorjev, so nastavljeni sami nemški bratje. Srečna Srbija!

— **Darilo Čehov**. Povodom svetovavlavskega dneva je nabrala Praga po cestah 90.000 kron za Češko Šolsko Matico in za Češko srce.

Književnost.

Zvonček. Vsebinska 10. številka: 1. Janko Leban: Lovce. Pesem. 2. Ferdo pl. Kleinmayr: Nove pravljice o kralju Matjažu. 3. Minka Severjeva: Domotožje. Pesem. 4. Rado Svet. Podoba. 5. Fran Žgur: Lisica, lisjak. Pesem. 6. E. Gangl: Večerna slika. Pesem. 7. Ivanka Debevčeva-Kocijanova: Zvonček. Pesem. Josip Vandot: Kekec na hudi poti. Planinska pripovedka s podobo. 9. Fr. Palmak: Slike iz živalstva. S podobo. 10. Pouk in zabava. 11. Kotiček gospoda Doropoljskega.

Popotnik. Vsebinska 5. številka: 1. Fr. Kranjc: P. Natorpova socialna pedagogika. 2. Pavel Flere: Oblastvena ureditev socialnega skrbstva. 3. Frančev: O. Seinig in njegov »drugi« vzrok. 4. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis Pictus«. 5. Iz šolskega dela: Iz nazornega pouka. 6. Fr. Kocbek: Narodno blago. Slovenski pregovori, prilike in reki. 7. Slovestvo.

Za rezervni sklad Zaveze.

Prostovoljni organizacijski davek.

Engelbert Gangl, c. kr. učitelj v Trstu, 20 K; Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani, 10 K; L. Jelenc, učitelj v Ljubljani, 10 K; skupaj 40 K.

Listnica uredništva.

Blagajništvu Kamniškega učiteljskega društva: V letu 1918 plača društvo od vsakega člana Zavezi po 16 K, v letu 1919 ho pa plačevalo po 20 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. sept. 1918 **K 122.770.16.**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/26. do 1/26. ure popoldne.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Naročajte in širite list!

Odbor Narodne Šole v Ljubljani naznanja tožno vest, da je njega mnogoletni in velezaslužni predsednik, tovariš

Anton Razinger,

mestni učitelj v Ljubljani,

dne 15. oktobra t. l. po uspehov polnem kulturnem svojem delovanju mirno preminul.

Ohranimo ljubemu in zvestemu tovarišu blag in trajen spomin!

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1918.

Zahvala.

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja povodom smrti našega srčno-ljubljenega, predobrega očeta, brata, svaka in strica, gospoda

Ernesta Slanca,

šolskega ravnatelja

ter njega drage in blage soproge, matere, hčere, svakinje in tete, gospe

Sidonije Slančeve roj. Stuhec,

vpokojene učiteljice

izrekamo vsem najprisrčnejšo zahvalo.

Posebno se pa zahvaljujemo preč. gospodu župniku Presečniku, prečastiti duhovščini domače župnije, gospodu nadučitelju Ludoviku Černeju za ganljivi nagrobni govor, cenj. pevcem za žalostinke, vsem darovalcem krasnih vencev in šopkov, njihovi tovarišem in tovarišicam, na čelu njim g. c. kr. okrajni šolski nadzornik in ravnatelj Jos. Supanek, dobrim sosedom, posebno gosp. Josipu Polancu, ki je očetovsko skrbel v tej bridki dobi za osirotelo hčerko in vsem dragim prijateljem in znancem, ki so od blizu in daleč prihiteli izkazati našima blagima pokojnikoma poslednjo čast.

V Petrovčah, dne 25. septembra 1918.

Žalujoci ostali.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani.

plačuje vdovam društvenikov letno po 200 K pokojnine do smrti, ozir. za dobo vdovstva, sirotam po očetu letnih 50 K, sirotam po očetu in materi pa letnih 100 K vzgojnine do izpolnjenega 18. leta.

Udnina znača na leto za neoženjene po 12 K, za oženjene po 20 K pristopnina pa tolikokrat po 2 K, kolikor let je star tisti ki pristopa.

Pristopnina se lahko vplača v 4 nepretrganih polletnih obrokih.

Pravi ud postane šele po preteku dveh let od vplačila prvega roka pristopnine. Kdor umrje v dobi provizorija, se stroški povrnejo.

Prošnji za sprejem je treba pridejati rodovinski izpiseh in zdravniško izprave. Sprejet more biti le kranjski učitelj.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 . . . . . K 66,800.000.—
hipotečnih in občinskih posojil . . . . . „ 27,000.000.—
rezervnega zaklada . . . . . „ 2,000.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge: pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljski študenti za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Črnivec: *Narodilo k I. zvezku „Razčunice za občine ljudske šole“*. Cena 1 K.
2. *Spominski list* za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. *Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop*. Cena 60 vin.
4. *Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine*. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo **Francišškanska ulica števil. 6**

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštno tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natis uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.